

ปัญหาผู้มีสิทธิร้องขออนุญาตให้ดำเนินคดีแบบกลุ่มและ
ระยะเวลาการพิจารณาคำร้องขออนุญาตให้ดำเนินคดีแบบกลุ่ม

Issues Concerning the Eligibility of Petitioners and the Delay in Granting
Class Action Certification*

รจเรช สุททมงคล**

คณะนิติศาสตร์ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์

Rotcharek Sutthamongkhon

Graduate School of Law, National Institute of Development Administration

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์ประสงค์ในการศึกษาเพื่อวิเคราะห์และเสนอแนะแนวทางในการพัฒนากฎหมายเกี่ยวกับการดำเนินคดีแบบกลุ่ม (Class Action) โดยศึกษาระบบกฎหมายไทยและกฎหมายต่างประเทศ โดยศึกษาในประเด็นเกี่ยวกับผู้มีสิทธิร้องขออนุญาตให้ดำเนินคดีแบบกลุ่มและระยะเวลาในการพิจารณาคำร้องขออนุญาตให้ดำเนินคดีแบบกลุ่ม จากการศึกษาพบว่า แม้ประเทศไทยจะได้บัญญัติกฎหมายรองรับคดีแบบกลุ่มในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งตั้งแต่ปี พ.ศ. 2558 แล้วก็ตาม แต่ยังคงมีข้อจำกัดในการบังคับใช้อยู่ โดยเฉพาะปัญหาข้อจำกัดผู้มีสิทธิร้องขออนุญาตให้ดำเนินคดีแบบกลุ่มและปัญหาความล่าช้าในการพิจารณาอนุญาตให้ดำเนินคดีแบบกลุ่ม

ดังนั้น เพื่อแก้ไขปัญหาเกี่ยวกับผู้มีสิทธิร้องขออนุญาตดำเนินคดีแบบกลุ่มให้มีความครอบคลุมและยืดหยุ่นมากขึ้น จึงควรมีการขยายขอบเขตของลักษณะกลุ่มบุคคลและผู้มีสิทธิในการดำเนินคดีแบบกลุ่ม โดยเปิดโอกาสให้หน่วยงานหรือองค์กรที่ได้รับการรับรองตามกฎหมายสามารถดำเนินคดีแทนสมาชิกกลุ่มผู้เสียหายได้โดยตรง ซึ่งจะช่วยลดภาระของผู้เสียหายในการดำเนินการด้วยตนเอง และช่วยให้ประชาชนสามารถเข้าถึงกระบวนการ

* บทความนี้เป็นส่วนหนึ่งของการค้นคว้าอิสระ “เรื่องปัญหาผู้มีสิทธิร้องขออนุญาตให้ดำเนินคดีแบบกลุ่มและระยะเวลาการพิจารณาคำร้องขออนุญาตให้ดำเนินคดีแบบกลุ่ม” หลักสูตรนิติศาสตรมหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์

** นักศึกษาหลักสูตรนิติศาสตรมหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์

ยุติธรรมได้อย่างทั่วถึงและเป็นธรรม และเพื่อไม่ให้กระบวนการพิจารณาอนุญาตให้ดำเนินคดีแบบกลุ่มเกิดความล่าช้า จึงเสนอแนะให้จัดทำคู่มือการบริหารจัดการคดี พร้อมทั้งส่งเสริมการสร้างความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องตรงกันแก่ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง ไม่ว่าจะเป็นสมาชิกกลุ่มผู้เสียหาย คู่ความ ศาล ตลอดจนหน่วยงานอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินคดีแบบกลุ่ม เพื่อช่วยลดปัญหาการสืบพยานที่ไม่จำเป็น โดยควรนำหลักการและแนวปฏิบัติตามกฎหมายของสหรัฐอเมริกาและสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนีมาปรับใช้ให้เหมาะสมกับบริบทของกฎหมายไทย เพื่อยกระดับประสิทธิภาพในการบังคับใช้กฎหมาย และทำให้การดำเนินคดีแบบกลุ่มสามารถคุ้มครองสิทธิของผู้เสียหายได้อย่างเต็มที่

คำสำคัญ: คดีแบบกลุ่ม, ผู้มีสิทธิร้องขออนุญาต, ระยะเวลาการพิจารณาคำร้อง

Abstract

This independent study aims to analyze and propose recommendations for improving class action legislation by examining the legal frameworks of Thailand and foreign jurisdictions. The analysis focuses on two key issues: the standing of parties eligible to request class certification and the timeframe for its consideration. Although Thailand formally incorporated class action procedures into its Civil Procedure Code in 2015 (B.E. 2558), practical limitations in enforcement remain. These primarily involve restrictive eligibility criteria for class representatives and delays in judicial approval of class certification.

The study recommends broadening the eligibility criteria to include legally recognized agencies or organizations authorized to initiate class actions on behalf of injured parties. This approach would alleviate the burden on individual plaintiffs and promote fairer access to justice. To address delays in the certification process, the study also proposes developing a comprehensive case management manual and fostering a shared understanding among all stakeholders including class members, litigants, and the judiciary. These recommendations, drawing on principles from the United States and Germany and tailored to the Thai legal context, aim to enhance legal enforcement mechanisms and ensure class actions serve as an effective tool for protecting the rights of injured individuals.

Keyword: Class Action Certification, Petitioner Eligibility, Certification Delay

1. บทนำ

การดำเนินคดีแบบกลุ่ม (Class Action) มีบทบาทสำคัญในการคุ้มครองสิทธิของผู้เสียหายที่มีจำนวนมาก โดยช่วยลดความซ้ำซ้อนของคดี ลดภาระด้านเวลาและค่าใช้จ่าย เนื่องจากเปิดโอกาสให้มีการแต่งตั้งผู้แทนโจทก์ ในการดำเนินคดีแทนสมาชิกกลุ่มได้ภายใต้ข้อเท็จจริงหรือข้อกฎหมายร่วมกัน โดยที่สมาชิกกลุ่มไม่จำเป็นต้องดำเนินคดีด้วยตนเอง ด้วยเหตุนี้ ประเทศไทยจึงได้มีการแก้ไขเพิ่มเติมบทบัญญัติในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง โดยบัญญัติบทเฉพาะเกี่ยวกับการดำเนินคดีแบบกลุ่มไว้ในมาตรา 222/1 ถึง 222/4² เพราะเนื่องจากว่าการดำเนินคดีแบบสามัญทั่วไปภายใต้ระบบกฎหมายของไทยยังไม่สามารถรองรับข้อพิพาทที่มีผู้เสียหายจำนวนมากได้อย่างมีประสิทธิภาพ อย่างไรก็ตาม แม้จะมีการแก้ไขเพิ่มเติมบทบัญญัติดังกล่าวไว้แล้ว แต่ยังมีข้อจำกัด อันควรได้รับการพิจารณาแก้ไข คือ ปัญหาผู้มีสิทธิร้องขออนุญาตให้ดำเนินคดีแบบกลุ่ม และ ปัญหาความล่าช้าในการพิจารณาคำร้องขออนุญาตให้ดำเนินคดีแบบกลุ่ม ซึ่งใช้ระยะเวลาในการพิจารณานานเกินสมควร

ตัวอย่างคดีที่แสดงให้เห็นถึงข้อจำกัดข้างต้น เช่น คดีผู้บริโภคฟ้อง บริษัท มาสด้า เซลส์ (ประเทศไทย) จำกัดและคดีผู้บริโภคฟ้องผู้จำหน่ายกระเพาะโคเรียคิง รวมถึงกรณีการฟ้องร้องดำเนินคดี โดยภาคประชาชนต่อบริษัท อัครา รีซอร์สเซส จำกัด (มหาชน) อันเนื่องมาจากประเด็นปัญหาสิ่งแวดล้อม โดยคดีเหล่านี้ใช้เวลาในกระบวนการพิจารณาคำร้องเพื่อขออนุญาตให้ดำเนินคดีแบบกลุ่มนานถึง 2 ถึง 5 ปี เนื่องจากศาลต้องใช้เวลาในการกลั่นกรองพยานหลักฐานจำนวนมาก ซึ่งมักเกิดจากการที่ทนายความหรือคู่ความพยายามแสดงหลักฐานอย่างละเอียด ทั้งที่ในขั้นตอนนี้ยังเป็นเพียงการพิจารณาเบื้องต้นว่าควรดำเนินคดีในรูปแบบคดีแบบกลุ่มหรือไม่ ยังไม่ใช้การวินิจฉัยในเนื้อหาสาระของคดีโดยตรง ทั้งนี้ แม้จะมีองค์กรและหน่วยงานต่าง ๆ เข้ามามีบทบาทในการให้คำปรึกษาทางกฎหมายและประสานงานเพื่อช่วยเหลือผู้เสียหาย แต่องค์กรเหล่านี้ยังไม่มีอำนาจทางกฎหมายในการดำเนินคดีแทนสมาชิกกลุ่มได้โดยตรง ส่งผลให้การเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมของผู้เสียหายยังไม่สามารถเกิดขึ้นได้อย่างมีประสิทธิภาพ

เมื่อพิจารณาหลักการดำเนินคดีแบบกลุ่มของต่างประเทศ เช่น ประเทศสหรัฐอเมริกา และสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี จะพบว่า สหรัฐอเมริกา มีกฎหมายที่กำหนดหลักเกณฑ์และแนวทางในการบริหารจัดการคดีแบบกลุ่มไว้อย่างเป็นระบบ ภายใต้ Federal Rules of Civil Procedure Rule 23 ในขณะที่สหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี ได้บัญญัติกฎหมายเฉพาะการใช้สิทธิผู้บริโภค (Verbraucherrecht durchsetzungsgesetz หรือ VDuG) เพื่อรองรับการ

² พระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง (ฉบับที่ 26) พ.ศ. 2558, ราชกิจจานุเบกษา 132 (8 เมษายน 2558) 1-18.

ดำเนินคดีที่มีผู้เสียหายจำนวนมาก โดยให้อำนาจแก่องค์กรผู้แทนที่มีคุณสมบัติตามที่กฎหมายกำหนดสามารถดำเนินคดีแทนกลุ่มผู้เสียหายได้โดยตรง³

หากประเทศไทยมีการปรับปรุงและแก้ไขบทบัญญัติกฎหมายเกี่ยวกับผู้มีสิทธิร้องขออนุญาตให้ดำเนินคดีแบบกลุ่มให้มีความยืดหยุ่นมากยิ่งขึ้น รวมทั้งการแก้ไขปัญหาความล่าช้าในการพิจารณาอนุญาตให้ดำเนินคดีแบบกลุ่มให้เป็นไปอย่างรวดเร็วและมีประสิทธิภาพมากขึ้น ควบคู่ไปกับการสร้างความรู้และความเข้าใจให้แก่คู่ความ ทนายความ ศาล และผู้ที่เกี่ยวข้องในกระบวนการให้ถูกต้องตรงกันย่อมจะเป็นการอำนวยความสะดวกแก่สมาชิกกลุ่มผู้เสียหายที่ไม่สามารถดำเนินคดีเพื่อเรียกร้องสิทธิของตนได้ด้วยตนเอง อีกทั้งยังช่วยลดความซ้ำซ้อนของคดี ลดภาระด้านเวลาและค่าใช้จ่ายในการดำเนินคดีได้อีกด้วย

2. แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

แนวคิดการดำเนินคดีแบบกลุ่มมีพัฒนาการมาจากระบบกฎหมายคอมมอนลอว์ (Common Law) และในระยะหลังได้เริ่มมีการใช้ในระบบกฎหมายซีวิลลอว์ (Civil Law) ซึ่งถือเป็นพัฒนาการสำคัญในกระบวนการปฏิรูป การเข้าถึงความยุติธรรม (Access to Justice) โดยมีจุดเปลี่ยนทางแนวคิดจากเดิมที่มองว่าคดีแพ่งเป็นเรื่องของสิทธิเอกชน ที่อยู่ภายใต้หลัก “ความประสงค์ของคุณค่า” (Principle of Disposition) มาเป็นแนวคิดที่ผสมผสานลักษณะมหาชนและเอกชนเข้าไว้ด้วยกัน แนวคิดใหม่ดังกล่าวสะท้อนถึงการเปลี่ยนแปลงของระบบกฎหมายในยุคสมัยใหม่ เพื่อใช้กฎหมายเป็นเครื่องมือขับเคลื่อนนโยบายสาธารณะ (Instrumentalism) โดยเฉพาะในบริบทของรัฐสวัสดิการ (Welfare State) และการคุ้มครองสิทธิมนุษยชน จากลักษณะของข้อพิพาทที่มีผลกระทบต่อส่วนรวมดังกล่าว รัฐในยุคปัจจุบันจึงมุ่งออกแบบกลไกทางกฎหมายเพื่อสนับสนุนให้กลุ่มบุคคลที่ได้รับ ความเสียหาย โดยเฉพาะกลุ่มผู้มียาได้น้อยหรือผู้ด้อยโอกาส สามารถเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมได้อย่างเท่าเทียม การดำเนินคดีแบบกลุ่มจึงกลายเป็นเครื่องมือสำคัญที่เปิดโอกาสให้บุคคลเหล่านี้สามารถดำเนินคดีเพื่อเรียกร้องสิทธิของตน โดยไม่จำเป็นต้องแบกรับภาระจากการดำเนินคดีเป็นรายบุคคล ซึ่งมักมีต้นทุนสูงและอาจก่อให้เกิดความเหลื่อมล้ำในการเข้าถึงสิทธิในการต่อสู้คดี⁴

³ Verbraucherrecht durchsetzungsgesetz (VDuG) [Law on Consumer Rights Enforcement], BGBl. I 2023, 332 (promulgated 13 July 2023, entered into force 13 October 2023) <<https://www.gesetze-im-internet.de/vdug/>> สืบค้นวันที่ 18 พฤษภาคม 2568.

⁴ วรรณชัย บุญบำรุง และธนกฤต วรรณชชากุล, *หลักและทฤษฎีกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง เล่ม 2* (พิมพ์ครั้งที่ 3, สำนักพิมพ์วิญญูชน 2567) 412-413.

กล่าวโดยสรุป แนวคิดเรื่อง สิทธิของปัจเจกบุคคล (individual rights) ภายใต้ระบบกฎหมายสมัยใหม่ได้เริ่มมีการปรับใช้ให้เข้ากับแนวคิดเรื่อง ส่วนได้เสียสาธารณะ (Public Interest) มากขึ้น โดยรัฐไม่ได้ผูกขาดสิทธิในการฟ้องคดีอีกต่อไป แต่ได้ปรับเปลี่ยนบทบาทมาเป็นผู้สนับสนุนให้กลุ่มบุคคลสามารถยื่นฟ้องในนามของส่วนรวมได้ เพื่อประโยชน์สูงสุดของสังคม กลไกนี้จึงสะท้อนถึงการปรับตัวของระบบยุติธรรมให้สอดคล้องกับบทบาทใหม่ของรัฐในการคุ้มครองสังคมโดยรวมอย่างมีประสิทธิภาพ⁵

2.1 แนวคิดพื้นฐานในการดำเนินคดีแบบกลุ่ม

แนวคิดเกี่ยวกับการดำเนินคดีแบบกลุ่ม (Class Action) เริ่มจากการที่ประชาชนต้องฟ้องคดีด้วยตนเองในข้อพิพาททางแพ่ง เช่น การผิดสัญญาหรือการละเมิดแรงงาน แต่เมื่อสังคม เศรษฐกิจ และเทคโนโลยีมีการพัฒนาทำให้เกิดข้อพิพาทที่ส่งผลกระทบต่อผู้คนจำนวนมากพร้อมกัน ทำให้การฟ้องคดีแยกรายบุคคลไม่สามารถอำนวยความสะดวกได้อย่างเป็นธรรม จึงเกิดแนวคิดให้รัฐเข้ามามีบทบาทคุ้มครองสิทธิประโยชน์สาธารณะและมีอำนาจในการฟ้องร้องแทนประชาชนที่ได้รับความเสียหายได้ แนวคิดนี้ได้นำไปสู่รูปแบบของการดำเนินคดีเพื่อประโยชน์สาธารณะ ซึ่งถือเป็นจุดเริ่มต้นของการดำเนินคดีในลักษณะกลุ่ม และเป็นรูปแบบแรกของการขยายการคุ้มครองสิทธิจากระดับปัจเจกบุคคลไปสู่ระดับสาธารณะ⁶

การดำเนินคดีแบบกลุ่ม (Class Action) เป็นกลไกทางกฎหมายที่ช่วยให้ประชาชนสามารถเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมได้อย่างสะดวก รวดเร็ว และเป็นธรรม โดยไม่ขึ้นอยู่กับฐานะทางเศรษฐกิจหรือสังคมของแต่ละบุคคล กลไกนี้ถูกพัฒนาขึ้นเพื่อลดอุปสรรคในการฟ้องคดี โดยเฉพาะในกรณีที่ผู้เสียหายจำนวนมากได้รับผลกระทบผู้เสียหายที่ได้รับความเสียหายจำนวนเล็กน้อยจนคุ้มค่ากับค่าใช้จ่ายและเวลาที่ต้องใช้ในการดำเนินคดี หากไม่มีแนวทางรองรับ ผู้เสียหายอาจถูกจำกัดสิทธิในการเข้าถึงความยุติธรรม ด้วยเหตุนี้ แนวคิดการดำเนินคดีแบบกลุ่มจึงได้รับการพัฒนาเพื่อเป็นแนวทางแก้ไขปัญหาดังกล่าว⁷

2.2 แนวคิดการเข้าถึงกระบวนการยุติธรรม

กระบวนการยุติธรรมที่ดี ต้องเป็นกระบวนการที่ประชาชนสามารถเข้าถึงได้ โดยไม่ถูกจำกัดด้วยสถานะทางเศรษฐกิจหรือสังคม บุคคลทุกคนจึงควรได้รับการบริการทาง

⁵ เฟ็งอ้าง.

⁶ ปรียา โชติสิงห์, ‘มาตรการทางกฎหมายในการกำหนดค่าเสียหายเชิงลงโทษในการดำเนินคดีแบบกลุ่ม’ (วิทยานิพนธ์ปริญญาโท, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 2564) 9-22.

⁷ จุฬารัตน์ ยะปะนัน, ‘การดำเนินคดีแบบกลุ่ม (Class Action) ในการดำเนินคดีเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม’ (วุฒิสภา, 30 มีนาคม 2553) <https://www.senate.go.th/assets/portals/93/fileups/272/files/Sub_Jun/12know/K92_jul_7_3.pdf> สืบค้นวันที่ 1 พฤษภาคม 2568.

กฎหมายจากหน่วยงานหรือองค์กรของรัฐอย่างเท่าเทียม และรัฐมีหน้าที่กำกับดูแลสวัสดิการของประชาชน โดยเฉพาะการคุ้มครองสิทธิ เสรีภาพ และศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ ดังนั้นกระบวนการยุติธรรมที่ดีจึงต้องเปิดกว้างและเท่าเทียม เพื่อประกันว่าประชาชนทุกคนสามารถเข้าถึงสิทธิและได้รับการคุ้มครองทางกฎหมายได้อย่างเท่าเทียมและเป็นธรรม⁸ และการส่งเสริมความเป็นธรรมในระบบกฎหมายต้องประกอบด้วยกลไกที่เอื้อต่อการเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมอย่างแท้จริง ทั้งในด้านการแสวงหาความจริงที่มีประสิทธิภาพ การพิจารณาคดีภายในระยะเวลาที่เหมาะสม และต้นทุนในการดำเนินคดีที่ไม่เป็นภาระเกินควร⁹

2.3 แนวคิดการดำเนินคดีแทน

แนวคิดการดำเนินคดีแทนเกิดขึ้นจากการเปลี่ยนผ่านของบทบาทรัฐในการคุ้มครองสิทธิประชาชน จากเดิมที่สิทธิส่วนบุคคล (Private Rights) เป็นหน้าที่ของแต่ละบุคคลต้องใช้สิทธิฟ้องร้องด้วยตนเองในคดีแพ่ง เช่น การผิดสัญญาหรือการละเมิด เมื่อเข้าสู่ยุคอุตสาหกรรมซึ่งมีข้อพิพาทที่กระทบคนจำนวนมากพร้อมกัน การดำเนินคดีแบบรายบุคคลจึงกลายเป็นภาระทั้งด้านเวลา ค่าใช้จ่าย และอาจนำไปสู่ความไม่เท่าเทียมในการเยียวยาความเสียหาย ดังนั้น จึงเกิดแนวคิดให้รัฐเข้ามาทำหน้าที่แทนในฐานะเจ้าของสิทธิส่วนรวม (Public Rights) เพื่อฟ้องคดีแทนกลุ่มผู้เสียหาย ซึ่งเรียกว่า “การดำเนินคดีเพื่อประโยชน์สาธารณะ” (Public Interest Litigation) โดยอาจดำเนินการผ่านหน่วยงานของรัฐหรือองค์กรภาคเอกชน¹⁰

3. หลักกฎหมายที่เกี่ยวข้อง

3.1 ประเทศสหรัฐอเมริกา

การดำเนินคดีแบบกลุ่ม (Class Action) ในประเทศสหรัฐอเมริกาอยู่ภายใต้บังคับของ Rule 23 แห่ง Federal Rules of Civil Procedure (FRCP).

1) ผู้มีสิทธิยื่นคำร้องขออนุญาตให้ดำเนินคดี

การดำเนินคดีแบบกลุ่ม เป็นกระบวนการทางกฎหมายที่เปิดโอกาสให้โจทก์ผู้แทนกลุ่ม (Class Representative) ดำเนินคดีแทนผู้เสียหายรายอื่นที่มีลักษณะ

⁸ Daniel Bonilla Maldonado, 'The Right to Access to Justice: Its Conceptual Architecture' (2020) 27 Indiana Journal of Global Legal Studies, 15-33.

⁹ สมบัติ พฤทธิพิงศภัค, 'การปฏิรูประบบกระบวนการยุติธรรมของประเทศไทยสู่มาตรฐานสากล' (วิทยานิพนธ์ปริญญาเอก, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ 2557) 6.

¹⁰ รชฎ บุณนาค, 'การดำเนินคดีแบบกลุ่มในระบบกฎหมายคอมมอนลอว์และซีวิลลอว์' (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 2545), 6-7.

ข้อเท็จจริงหรือข้อกฎหมายร่วมกัน สมาชิกคนหนึ่งหรือหลายคนของกลุ่ม อาจยื่นฟ้องหรือถูกฟ้องในฐานะเป็น “ผู้แทนของกลุ่ม” ในการดำเนินคดีแทนสมาชิกทั้งหมดได้ ผลของคดีไม่ว่าจะเป็นการชนะหรือแพ้ ย่อมมีผลผูกพันต่อสมาชิกกลุ่มทั้งหมด ดังนั้น คุณสมบัติของโจทก์ผู้แทนจึงมีความสำคัญ ผู้ที่จะเป็นผู้แทนกลุ่มได้ต้องมี ข้อเรียกร้องและข้อต่อสู้ที่มีสาระสำคัญเหมือนกับสมาชิกกลุ่ม (Typicality) เพื่อให้มั่นใจว่าสามารถปกป้องสิทธิและผลประโยชน์ของกลุ่มได้อย่างเป็นธรรมและมีประสิทธิภาพ¹¹

นอกจากผู้แทนโจทก์ซึ่งมีบทบาทสำคัญในการดำเนินคดีแบบกลุ่มแล้ว หนายความของกลุ่ม ถือเป็นผู้มีบทบาทสำคัญในทุกขั้นตอนของกระบวนการพิจารณา เนื่องจากหนายความเป็นผู้รับผิดชอบในการดำเนินการทางคดีตั้งแต่เริ่มต้นจนจบคดี ดังนั้น หนายความในคดีแบบกลุ่มจึงจำเป็นต้องมีความรู้ ความสามารถ และความเชี่ยวชาญเฉพาะด้านในการดำเนินคดีในลักษณะนี้

2) หลักเกณฑ์ในการพิจารณาการดำเนินคดีแบบกลุ่ม

ภายใต้ Rule 23(a)¹² แห่ง Federal Rules of Civil Procedure (FRCP) กำหนดเงื่อนไขเบื้องต้นสำคัญ 4 ประการ ซึ่งเป็นหลักในการพิจารณาว่าคดีใดสามารถรับรองให้ดำเนินคดีในรูปแบบคดีแบบกลุ่มได้ ดังต่อไปนี้

- (1) ความมากพอของจำนวนสมาชิกกลุ่ม (Numerosity)
- (2) ความเหมือนกันของข้อเท็จจริงและข้อกฎหมาย

(Commonality)

- (3) ความคล้ายคลึงกันของข้อเรียกร้อง (Typicality)

(4) ความเหมาะสมของการเป็นตัวแทนกลุ่ม (Adequacy of Representation)

ในการพิจารณาอนุญาตให้ดำเนินคดีแบบกลุ่ม ศาลต้องมีคำสั่งรับรองสถานะคดีแบบกลุ่ม “โดยเร็วที่สุดเท่าที่จะสามารถกระทำได้” ภายหลังจากยื่นฟ้อง เพื่อพิจารณาว่าคดีนั้นมีความเหมาะสมที่จะดำเนินในนามของกลุ่มหรือไม่ ทั้งนี้ Rule 23(c) ได้กำหนดมาตรการเพิ่มเติมไว้สองประการ เพื่อเปิดโอกาสให้ศาลสามารถปรับเปลี่ยนหรือแก้ไขคำสั่งรับรองสถานะคดีแบบกลุ่มได้ ทั้งในระหว่างการพิจารณาและภายหลังจากมีคำพิพากษา¹³ เพื่อให้การดำเนินกระบวนการพิจารณาเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและเป็นธรรม ได้แก่

¹¹ Federal Rule of Civil Procedure Rule 23 (a).

¹² Ibid.

¹³ Federal Rule of Civil Procedure Rule 23(c)

(1) การรับรองเฉพาะบางประเด็นของคดี (Issue Certification) ตาม Rule 23(c)(4) ซึ่งเปิดโอกาสให้ศาลสามารถอนุญาตให้ดำเนินคดีแบบกลุ่มเฉพาะในบางประเด็นที่มีลักษณะร่วมกันระหว่างสมาชิกกลุ่มได้

(2) การแบ่งกลุ่มย่อย (Subclass) ตาม Rule 23(c)(5) เพื่อให้การพิจารณาเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและเป็นธรรมในกรณีที่ภายในกลุ่มมีลักษณะหรือผลประโยชน์ที่แตกต่างกันบางประการ

การพิจารณาคำร้องเพื่อขอรับรองการดำเนินคดีแบบกลุ่ม อยู่ภายใต้ Rule 23(c)(1)(A) ซึ่งกำหนดให้ศาลต้องมีคำสั่งว่าจะรับรองคดีเป็นคดีแบบกลุ่มหรือไม่ โดยกำหนดว่า “at an early practicable time” กล่าวคือ ภายในระยะเวลาที่เหมาะสมและโดยเร็วที่สุดหลังจากมีการฟ้องคดี ในทางปฏิบัติ ศาลสหรัฐอเมริกา มักนำระบบการจัดการคดี (Case Management) มาใช้เพื่อให้กระบวนการพิจารณาคำร้องขอรับรองคดีแบบกลุ่ม (Class Certification) เป็นไปอย่างรวดเร็วและมีประสิทธิภาพ โดยเฉพาะภายใต้ บทบัญญัติ Federal Rule 16 ซึ่งกำหนดให้ศาลต้องออกคำสั่งตารางเวลาเพื่อกำหนดตารางเวลาสำหรับขั้นตอนต่าง ๆ ในช่วงก่อนการพิจารณาคดีและใช้ควบคุมกระบวนการดำเนินคดีให้เป็นระบบ¹⁴

นอกจากนี้ ศาลยังใช้หลัก Judicial Management¹⁵ เพื่อกำหนดขั้นตอนและระยะเวลาในการยื่นคำร้องขอให้ศาลมีคำสั่งรับรองคดีเป็นคดีแบบกลุ่ม ตลอดจนการจัดลำดับการสืบค้นพยานหลักฐาน (Discovery) และมีคู่มือสำหรับผู้พิพากษา เช่น Managing Class Action Litigation: A Pocket Guide for Judges ที่จัดทำโดย Federal Judicial Center เกี่ยวกับคำแนะนำให้ศาลใช้เทคนิคต่าง ๆ เช่น การควบคุมจำนวนและขอบเขตของพยาน การจำกัดการแลกเปลี่ยนเอกสารเฉพาะที่เกี่ยวข้อง การกำหนดเวลาที่ชัดเจนสำหรับการยื่นคำร้องและการติดตามความคืบหน้าอย่างใกล้ชิด นอกจากนี้ยังมีแนวทางปฏิบัติ ในการดำเนินคดีแบบกลุ่ม โดยให้ศาลและคู่ความใช้มาตรการที่ช่วยเร่งรัดกระบวนการพิจารณา เช่น การลดการนัดสืบพยานที่ซ้ำซ้อนเกินความจำเป็น การจำกัดขอบเขตพยานหลักฐาน และการบริหารจัดการคดีโดยเน้นประสิทธิภาพและความรวดเร็ว¹⁶

¹⁴ Cornell Law School, ‘Federal Rules of Civil Procedure: Rule 16’ Legal Information Institute, <https://www.law.cornell.edu/rules/frcp/rule_16> accessed 8 October 2025.

¹⁵ Barbara J Rothstein and Thomas E Willging, Managing Class Action Litigation: A Pocket Guide for Judges (Federal Judicial Center 3rd edn, 2010).

¹⁶ Ibid., p. 9.

3.2 สหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี

สำหรับสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี ได้มีการตราพระราชบัญญัติเฉพาะขึ้นเพื่อรองรับการดำเนินคดีแบบกลุ่มไว้เป็นเรื่องๆ ไปเพื่อให้เห็นภาพที่ชัดเจน การศึกษานี้จึงเลือกอ้างอิงพระราชบัญญัติการบังคับใช้สิทธิผู้บริโภค (Verbraucherrecht durchsetzungsgesetz :VDuG) ซึ่งเป็นกฎหมายที่จัดทำขึ้นเพื่อคุ้มครองสิทธิของผู้บริโภคในการเยียวยาความเสียหาย กรณีเกิดข้อพิพาทที่มีผู้เสียหายจำนวนมาก

1) ผู้มีสิทธิยื่นคำร้องขออนุญาตให้ดำเนินคดีแบบกลุ่ม

การดำเนินคดีแบบกลุ่มภายใต้พระราชบัญญัติว่าด้วยการบังคับใช้สิทธิของผู้บริโภค (Verbraucherrecht durchsetzungsgesetz: VDuG) เริ่มต้นจากการที่องค์กรหรือสมาคมที่ได้รับการรับรองตามกฎหมาย เป็นผู้ยื่นฟ้องต่อศาลที่มีเขตอำนาจในการพิจารณาคดีแพ่ง ซึ่งเกี่ยวข้องกับข้อเรียกร้องหรือข้อพิพาททางกฎหมายระหว่างผู้บริโภคจำนวนมากกับผู้ประกอบการ โดยการดำเนินคดีสามารถกระทำได้ใน 2 รูปแบบ ได้แก่ (1) การดำเนินคดีเพื่อขอเยียวยา (Abhilfeklage) และ (2) การดำเนินคดีตัวแบบ (Musterfeststellungsklage) ภายหลังการยื่นฟ้อง ศาลจะเผยแพร่ข้อมูลเกี่ยวกับคดีในทะเบียนสาธารณะ เพื่อเปิดโอกาสให้ผู้บริโภคที่เกี่ยวข้องสามารถเข้าร่วมในคดีได้ตามหลักการลงทะเบียน (Opt-in)¹⁷

องค์กรผู้แทนที่มีคุณสมบัติและได้ขึ้นทะเบียนในบัญชีเท่านั้นที่มีสิทธิยื่นฟ้องร้องดำเนินคดี โดยการยื่นฟ้องดำเนินคดีแบบกลุ่มจะอยู่ภายใต้ เขตอำนาจโดยตรงของศาลสูงประจำภูมิภาค (Oberlandesgericht: OLG) ซึ่งการกำหนดให้ศาลระดับสูงมีเขตอำนาจโดยตรง¹⁸ มีวัตถุประสงค์เพื่อรวมการพิจารณาคดีให้อยู่ในความดูแลของศาลที่มีความเชี่ยวชาญ ลดความแตกต่างของคำพิพากษาที่อาจเกิดขึ้นระหว่างศาลชั้นต้นในแต่ละภูมิภาค และเพื่อสร้างมาตรฐานเดียวกัน ตลอดจนเพิ่มความรวดเร็วและประสิทธิภาพในการพิจารณาคดีแบบกลุ่ม โดยในการยื่นคำร้องขออนุญาตดำเนินคดีแบบกลุ่ม

มาตรา 4 วรรคหนึ่ง¹⁹ วางหลักว่า เฉพาะองค์กรผู้แทนที่มีคุณสมบัติ (Qualified Entity) ตามมาตรา 3 ข้อ 1 ซึ่งได้รับการขึ้นทะเบียนไว้ในบัญชีรายชื่อตาม ข้อที่

¹⁷ ICLG, ‘Class and Group Actions Laws and Regulations – Germany 2025’ (ICLG, 19 January 2025) <<https://iclg.com/practice-areas/class-and-group-actions-laws-and-regulations/germany>> accessed 19 January 2025.

¹⁸ Verbraucherrecht durchsetzungsgesetz (VDuG) [Act on Consumer Rights Enforcement] § 3.

¹⁹ Verbraucherrecht durchsetzungsgesetz (VDuG) [Act on Consumer Rights Enforcement] § 4 Abs. 1.

5 วรรค 1 แห่งระเบียบ (EU) 2020/1828²⁰ เท่านั้นที่มีสิทธิยื่นฟ้องคดีแบบกลุ่ม ทั้งนี้ต้องสามารถแสดงต่อศาลได้อย่าง “น่าเชื่อถือ” ว่า

(1) สำหรับคดีเรียกร้องเยียวยา (Abhilfeklage) คดีอาจเกี่ยวข้องกับข้อเรียกร้องของผู้บริโภคจำนวนไม่น้อยกว่า 50 ราย

(2) สำหรับคดีแสดงสิทธิของบุคคล (Musterfeststellungsklage) คดีมีวัตถุประสงค์เพื่อขอให้ศาลวินิจฉัยข้อกฎหมายหรือข้อเท็จจริงที่มีผลต่อสิทธิเรียกร้องหรือความสัมพันธ์ทางกฎหมายของผู้บริโภคไม่น้อยกว่า 50 ราย นอกจากผู้บริโภคที่เป็นบุคคลธรรมดาซึ่งสามารถเข้าร่วมการดำเนินคดีแบบกลุ่มได้แล้ว พระราชบัญญัติว่าด้วยการบังคับใช้สิทธิของผู้บริโภค ยังได้ขยายความหมายของคำว่า “ผู้บริโภค” ให้ครอบคลุมถึงนิติบุคคลที่เป็น ธุรกิจขนาดเล็กด้วย กล่าวคือ (1) ต้องเป็นธุรกิจที่มีจำนวนพนักงานน้อยกว่า 10 คน และ (2) ต้องมีรายได้ต่อปีหรืองบการเงินรวมไม่เกิน 2 ล้านยูโร²¹

โดยบุคคลที่ได้รับความเสียหายจำเป็นต้องแสดงเจตนาอย่างชัดแจ้งในการเข้าร่วมการดำเนินคดีแบบกลุ่ม (Opt-in) ผ่านช่องทางที่กฎหมายกำหนด เช่น การลงทะเบียนข้อเรียกร้องภายในระยะเวลาที่กำหนดไว้²² หากไม่มีการแสดงเจตนาเข้าร่วมดังกล่าว บุคคลนั้นจะไม่ถือว่าเป็นสมาชิกของกลุ่ม และจะไม่ได้รับผลผูกพันจากคำพิพากษาในคดีนั้นโดยอัตโนมัติ

2) หลักเกณฑ์ในการพิจารณาคดีแบบกลุ่ม

ในการพิจารณาความเหมาะสมของคดีที่จะเข้าสู่กระบวนการเยียวยาแบบกลุ่ม สำหรับ การกำหนดขอบเขตของกลุ่มบุคคลที่จะเข้ามาดำเนินคดีแบบกลุ่ม ตามพระราชบัญญัติ VDuG ต้องเป็นกรณีที่บุคคลในกลุ่มมี “ความเหมือนกันของข้อเรียกร้อง” เป็นเงื่อนไขเบื้องต้นในการพิจารณาว่าข้อเรียกร้องของกลุ่มผู้บริโภคสามารถรวมเป็นคดีแบบกลุ่มได้หรือไม่ ตามมาตรา 15 วรรคหนึ่ง²³ ได้วางหลักว่า การฟ้องคดีเพื่อการเยียวยา

²⁰ Regulation (EU) 2020/1828 of the European Parliament and of the Council of 25 November 2020 on representative actions for the protection of the collective interests of consumers and repealing Directive 2009/22/EC [2020] OJ L 409/1, art 5(1).

²¹ Verbraucherrechtgedurchsetzungsgesetz (VDuG) [Act on Consumer Rights Enforcement] § 1 Abs. 2.

²² Verbraucherrechtgedurchsetzungsgesetz (VDuG) [Act on Consumer Rights Enforcement] § 46 Abs. 1.

²³ Verbraucherrechtgedurchsetzungsgesetz (VDuG) [Act on Consumer Rights Enforcement] § 15 Abs. 1.

จะสามารถรับฟังได้ก็ต่อเมื่อข้อเรียกร้องของผู้บริโภคที่เกี่ยวข้องมีลักษณะโดยสาระสำคัญแล้วเหมือนกัน ทั้งนี้ ข้อเรียกร้องจะถือว่า มีลักษณะเหมือนกัน ก็ต่อเมื่อ

- (1) ตั้งอยู่บนข้อเท็จจริงเดียวกันหรือข้อเท็จจริงที่มีลักษณะคล้ายคลึงกัน โดยสาระสำคัญ และ
- (2) ประเด็นข้อเท็จจริงและข้อกฎหมายที่เกี่ยวข้องมีลักษณะโดยสาระสำคัญเหมือนกัน และมีผลต่อการวินิจฉัยคดี

3.3 ประเทศไทย

1) ผู้มีสิทธิยื่นคำร้องขออนุญาตให้ดำเนินคดี

การดำเนินคดีแบบกลุ่มเริ่มต้นจากการที่โจทก์ ซึ่งเป็นสมาชิกของกลุ่ม ยื่นคำร้องต่อศาลชั้นต้นตามมาตรา 222/9 แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง โดยต้องยื่นคำร้องพร้อมกับคำฟ้องเริ่มคดี การดำเนินคดีแบบกลุ่มกำหนดให้ ผู้แทนโจทก์ เป็นผู้ดำเนินคดีตั้งแต่เริ่มต้นจนถึงสิ้นสุดกระบวนการพิจารณา²⁴ ดังนั้น ผู้แทนโจทก์จึงต้องมีความสามารถเพียงพอในการคุ้มครองและรักษาผลประโยชน์ของสมาชิกกลุ่มอย่างเป็นธรรม เนื่องจากผลของคำพิพากษาจะมีผลผูกพันต่อสมาชิกกลุ่มทั้งหมด²⁵

มาตรา 222/12²⁶ ซึ่งกำหนดให้ศาลดำเนินการไต่สวนและพิจารณาองค์ประกอบที่เกี่ยวข้องก่อนมีคำสั่งอนุญาตให้ดำเนินคดีแบบกลุ่ม โดยพิจารณาจากหลักเกณฑ์สำคัญ ได้ดังนี้

- (1) สภาพแห่งข้อหา คำขอบังคับ และข้ออ้างที่อาศัยเป็นหลักแห่งข้อหาของโจทก์และของกลุ่มบุคคล มีลักษณะตามที่กำหนดไว้ในมาตรา 222/10
- (2) โจทก์ได้แสดงให้เห็นถึงลักษณะเฉพาะที่เหมือนกันของกลุ่มบุคคลที่ชัดเจนเพียงพอเพื่อให้รู้ได้ว่าเป็นกลุ่มบุคคลใด
- (3) จำนวนสมาชิกกลุ่มต้องมีมากพอที่การดำเนินคดีแบบสามัญรายบุคคลจะก่อให้เกิดความยุ่งยาก หรือไม่สะดวกในการดำเนินคดี
- (4) การดำเนินคดีแบบกลุ่มต้องให้เป็นธรรมและมีประสิทธิภาพมากกว่าการดำเนินคดีคดีอย่างคดีสามัญ
- (5) โจทก์ได้แสดงให้เห็นว่าโจทก์เป็นสมาชิกกลุ่มที่มีคุณสมบัติมีความสามารถที่จะปกป้องผลประโยชน์สมาชิก

²⁴ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 222/9.

²⁵ สมบัติ พงศ์พิงศภักดิ์, ปัญหาการไต่สวนคำร้องขอให้ดำเนินคดีแบบกลุ่ม (Class Action) ที่ใช้ระยะเวลาอันเกินควร (2562) 2 วารสารกฎหมายสุโขทัยธรรมาธิราช.

²⁶ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 222/12.

2) การพิจารณาอนุญาตให้ดำเนินคดีแบบกลุ่ม

การพิจารณาอนุญาตให้ดำเนินคดีแบบกลุ่มเป็นไปตาม มาตรา 222/11 ซึ่งกำหนดให้ศาลต้องพิจารณาคำร้องและมีคำสั่งว่าจะอนุญาตหรือไม่อนุญาตให้ดำเนินคดีแบบกลุ่ม โดยไม่ชักช้า ทั้งนี้เพื่อให้การดำเนินคดีเป็นไปอย่างรวดเร็วและให้ศาลได้ใช้ดุลพินิจอย่างเหมาะสม²⁷ ศาลมีบทบาทสำคัญในฐานะผู้พิจารณาว่าจะมีคำสั่งอนุญาตหรือไม่อนุญาตให้ดำเนินคดีแบบกลุ่ม โดยต้องดำเนินการโดยไม่ชักช้า ทั้งนี้ กฎหมายได้บัญญัติให้ศาลมีบทบาทเชิงรุก (Active Role) ในการแสวงหาความจริงเพื่อประโยชน์แห่งความยุติธรรม ตามมาตรา 222/23²⁸

4. บทวิเคราะห์

4.1 ผู้มีสิทธิร้องขออนุญาตให้ดำเนินคดีแบบกลุ่ม

4.1.1 ข้อจำกัดเกี่ยวกับผู้มีสิทธิร้องขออนุญาตให้ดำเนินคดีแบบกลุ่ม

ตามบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง หมวด 4 ว่าด้วยการดำเนินคดีแบบกลุ่ม กำหนดให้ผู้มีอำนาจยื่นคำร้องขออนุญาตดำเนินคดีแบบกลุ่มต้องเป็นโจทก์ซึ่งเป็นสมาชิกของกลุ่มเท่านั้น²⁹ แนวทางดังกล่าวได้รับต้นแบบโดยตรงจากระบบกฎหมายของประเทศสหรัฐอเมริกา³⁰ ซึ่งมีระบบกฎหมายแบบคอมมอนลอว์ (Common law) ภายใต้ Rule 23 แห่ง Federal Rules of Civil Procedure ที่ให้อำนาจสมาชิกกลุ่มในการเป็นตัวแทนกลุ่ม และมีทนายความซึ่งมีความเชี่ยวชาญเฉพาะด้านเข้ามามีบทบาทสำคัญในการบริหารจัดการคดี อย่างไรก็ดี เมื่อพิจารณาบริบทของประเทศไทย จะเห็นได้ว่าการนำแนวคิดดังกล่าวมาปรับใช้ยังมีข้อจำกัดในทางปฏิบัติ เนื่องจากประเทศไทยยังขาดระบบสนับสนุนทางกฎหมายที่เข้มแข็งในลักษณะเดียวกับสหรัฐอเมริกา อีกทั้งจำนวนทนายความที่มีความเชี่ยวชาญเฉพาะด้านการดำเนินคดีแบบกลุ่มยังมีไม่เพียงพอ ส่งผลให้ภาระในการเริ่มต้นและดำเนินคดีตกอยู่กับผู้เสียหายรายบุคคลเป็นหลัก ซึ่งอาจเกินศักยภาพของผู้เสียหายในคดีที่มีความซับซ้อนหรือเกี่ยวข้องกับผลประโยชน์สาธารณะในวงกว้าง ในทางกลับกัน ระบบกฎหมายของ สหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี ซึ่งเป็นระบบซีวิลลอว์ (Civil Law) เช่นเดียวกับประเทศไทย ได้กำหนดให้การดำเนินคดีที่มีผลกระทบ

²⁷ เพิ่งอ้าง (เชิงอรรถ 24).

²⁸ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 222/23.

²⁹ เพิ่งอ้าง (เชิงอรรถ 26).

³⁰ เอ็อน ขุนแก้ว และวรรณยา ไซ้เทียมวงษ์, *การดำเนินคดีแบบกลุ่ม (Class Action) และการขออนุญาตฎีกา (Writ of Certiorari)* (พิมพ์ครั้งที่ 1, บริษัท กรุงสยาม พับลิชชิ่ง จำกัด 2559) 16.

ต่อผู้เสียหายจำนวนมากต้องกระทำผ่าน องค์กรหรือหน่วยงานที่ได้รับการรับรองตามกฎหมาย เท่านั้น โดยองค์กรดังกล่าวจะทำหน้าที่เป็นผู้ดำเนินคดีแทนผู้เสียหายรายบุคคล เพื่อให้การคุ้มครองสิทธิของผู้บริโภคมีประสิทธิภาพและลดภาระของผู้เสียหายแต่ละราย

อย่างไรก็ดี เมื่อพิจารณาเชิงเปรียบเทียบจะเห็นได้ว่า ระบบการดำเนินคดีแบบกลุ่มของสหรัฐอเมริกา และระบบการดำเนินคดี โดยองค์กรในสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี อันมีรากฐานทางปรัชญากฎหมายที่แตกต่างกัน โดยระบบของสหรัฐอเมริกามุ่งเน้นการคุ้มครองสิทธิของปัจเจกบุคคล (Individual Rights) โดยเปิดโอกาสให้ผู้เสียหายรายบุคคลทำหน้าที่ในการดำเนินคดีและให้ทนายความเข้ามามีบทบาทในการบังคับใช้กฎหมายผ่านกระบวนการยุติธรรม ในทางตรงกันข้าม ระบบของสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี ตั้งอยู่บนแนวคิดที่ให้ความสำคัญกับการคุ้มครองผลประโยชน์ส่วนรวม โดยมอบบทบาทหลักในการดำเนินคดีให้แก่ องค์กรหรือหน่วยงานที่ได้รับการรับรองตามกฎหมาย ในการทำหน้าที่เป็นผู้ฟ้องคดีแทนผู้เสียหายรายบุคคล ซึ่งแสดงให้เห็นถึงแนวคิดพื้นฐานว่าการคุ้มครองสิทธิของผู้เสียหายไม่ควรถูกจำกัดด้วยความพร้อมหรือศักยภาพส่วนบุคคล แต่ควรเป็นกลไกที่เปิดโอกาสให้ผู้เสียหายทุกคนสามารถเข้าถึงความยุติธรรมได้อย่างเท่าเทียม

4.1.2 ข้อจำกัดเกี่ยวกับเงื่อนไขกลุ่มบุคคล

มาตรา 222/1 แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง กำหนดเงื่อนไข เกี่ยวกับลักษณะของกลุ่มบุคคลผู้มีสิทธิร้องขออนุญาตให้ดำเนินคดีแบบกลุ่มไว้อย่างเคร่งครัด โดยกลุ่มบุคคลต้องมีสิทธิอย่างเดียวกัน อันเกิดจากข้อเท็จจริงและหลักกฎหมายเดียวกัน และต้องมีลักษณะเฉพาะของกลุ่มเหมือนกัน

บทบัญญัติ ของ Rule 23 แห่ง Federal Rules of Civil Procedure ของสหรัฐอเมริกาตาม Rule 23(a)(2) (Commonality) และ Rule 23(a)(3) (Typicality) ได้กำหนดเงื่อนไขเกี่ยวกับกลุ่มบุคคลในคดีแบบกลุ่มไว้อย่างยืดหยุ่นในการตีความได้อย่างกว้าง โดยสมาชิกกลุ่มจะต้องได้รับความเสียหายจากการกระทำที่เป็นมูลเหตุสำคัญเดียวกันของจำเลย โดย ไม่จำเป็นต้องมีข้อเท็จจริงและข้อกฎหมายที่เหมือนกันในทุกประเด็น トラบใดที่โจทก์สามารถแสดงให้เห็นว่าประเด็นที่มีลักษณะร่วมกันนั้นมีน้ำหนักมากกว่าประเด็นเฉพาะรายของสมาชิกแต่ละคน สำหรับสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี การกำหนดเงื่อนไข " ข้อเรียกร้องของผู้บริโภคหลายราย" เพื่อเข้าสู่กระบวนการคดีแบบกลุ่มมีลักษณะคล้ายคลึงกับระบบสหรัฐอเมริกา โดยยึดหลักเกณฑ์ ความเหมือนกันของข้อเท็จจริงและข้อกฎหมาย (Commonality of Facts and Law) หลักการนี้กำหนดให้การฟ้องคดีเพื่อการเยียวยาจะรับฟังได้ก็ต่อเมื่อข้อเรียกร้องของผู้บริโภคหลายรายมีลักษณะ เหมือนกันโดยสาระสำคัญ โดยพิจารณาจากข้อเรียกร้องที่ตั้งอยู่บนพื้นฐานของข้อเท็จจริงเดียวกัน หรือเป็นข้อเท็จจริงที่มีลักษณะ คล้ายคลึงกัน โดยสาระสำคัญ (essentially similar facts) นอกจากนี้ กฎหมายยังได้บัญญัติเงื่อนไขเพิ่มเติม

เพื่อขยายความหลักเกณฑ์ดังกล่าวให้มีความชัดเจนและเป็นรูปธรรมยิ่งขึ้น ซึ่งช่วยให้ศาลและผู้บริโภคเข้าใจขอบเขตของข้อเรียกร้องที่จะเข้าสู่กระบวนการคดีแบบกลุ่มได้อย่างชัดเจน

แม้การกำหนดเงื่อนไขกลุ่มบุคคลของไทยจะมีข้อดีในแง่ของการสร้างความแน่นอนทางกฎหมายช่วยให้ศาลสามารถวินิจฉัยคดีได้อย่างเป็นระบบและชัดเจน อีกทั้ง ยังลดความเสี่ยงจากการตีความที่กว้างเกินสมควร ซึ่งเหมาะสมกับบริบทของประเทศที่การดำเนินคดีแบบกลุ่มยังอยู่ในช่วงเริ่มต้น อย่างไรก็ตามข้อจำกัดดังกล่าวในทางปฏิบัติอาจทำให้เกิดความเข้าใจว่าต้องมีครบทั้ง 3 เงื่อนไข ทำให้สมาชิกต้องพยายามนำเสนอหลักฐานจำนวนมากเพื่อพิสูจน์ส่งผลให้เกิดความล่าช้า ซึ่งอาจขัดต่อเจตนารมณ์ของกฎหมายที่มุ่งอำนวยความสะดวกในการเข้าถึงความยุติธรรมและอาจเป็นอุปสรรคต่อผู้เสียหายที่มีข้อจำกัดในการใช้สิทธิตามกฎหมายได้

4.2 ปัญหาระยะเวลาการพิจารณาคำร้องขออนุญาตให้ดำเนินคดีแบบกลุ่ม

จากการศึกษาเปรียบเทียบระบบกฎหมายประเทศไทยไทยกับสหรัฐอเมริกาและสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี พบว่า หลักการเกี่ยวกับระยะเวลาการพิจารณาคำร้องขออนุญาตให้ดำเนินคดีแบบกลุ่มเป็นไปในแนวทางเดียวกัน คือ ไม่ได้กำหนดระยะเวลาเฉพาะเจาะจง แต่ให้อยู่ในดุลยพินิจของศาลเพื่อให้การดำเนินคดีเป็นไปอย่างรวดเร็วและเป็นธรรม อย่างไรก็ตาม ในทางปฏิบัติ พบว่าขั้นตอนดังกล่าวมีความล่าช้ามากเกินสมควร จนส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพของการดำเนินคดีแบบกลุ่มโดยรวม เมื่อพิจารณาแล้วปัญหานี้ไม่ได้เกิดจากตัวบทกฎหมายโดยตรง แต่เกิดจากความเข้าใจที่คลาดเคลื่อนเกี่ยวกับขั้นตอนและขอบเขตของการพิจารณาในชั้นขออนุญาตให้ดำเนินคดีแบบกลุ่ม โดยคู่ความและทนายความมักเข้าใจผิดว่าต้องเสนอยานหลักฐานจำนวนมาก ทั้งที่เป็นการพิจารณาเบื้องต้นว่าคดีเหมาะสมสำหรับการดำเนินในรูปแบบกลุ่มหรือไม่ นอกจากนี้ การขาดความรู้ความเข้าใจ และประสบการณ์ของผู้เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะทนายความผู้เชี่ยวชาญด้านคดีแบบกลุ่มที่มีไม่มาก รวมถึงศาลที่อาจยังลังเลในการใช้อำนาจเชิงรุกตามที่กฎหมายให้อำนาจไว้ เนื่องจากเกรงว่าจะถูกมองว่าเอนเอียงหรือขัดต่อหลักความเป็นกลาง

สหรัฐอเมริกา แม้กฎหมายจะไม่ได้กำหนดระยะเวลาที่แน่นอนไว้เช่นเดียวกัน แต่ศาลมีบทบาทเชิงรุกในการบริหารจัดการคดี (active case management) อย่างชัดเจนโดยอาศัยเครื่องมือทางกระบวนการพิจารณา เช่น การจัดทำตารางการพิจารณาล่วงหน้า การจำกัดขอบเขตของพยานหลักฐานในชั้น class certification และการแยกประเด็นทางกฎหมายออกจากประเด็นข้อเท็จจริง ส่งผลให้การพิจารณาคำร้องขออนุญาตมีความกระชับไม่เข้าสู่การวินิจฉัยในเนื้อหาคดีเกินความจำเป็น ส่งผลให้กระบวนการพิจารณาคดีมี

ประสิทธิภาพและไม่ล่าช้า³¹ สำหรับสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี แม้ไม่ได้มีขั้นตอนการรับรองคดีแบบกลุ่มในลักษณะเดียวกับระบบสหรัฐอเมริกา แต่ได้กำหนดให้การดำเนินคดีที่มีผลกระทบต่อผู้บริโภคหรือประชาชนจำนวนมากต้องกระทำผ่าน องค์กรหรือหน่วยงานที่ได้รับการรับรองตามกฎหมาย ซึ่งทำหน้าที่เป็นผู้ดำเนินคดีแทนผู้เสียหายรายบุคคล กลไกดังกล่าวช่วยลดปัญหาความล่าช้าในขั้นตอนของกระบวนการพิจารณา เนื่องจากศาลไม่จำเป็นต้องไต่สวนคุณสมบัติของผู้แทนกลุ่มหรือพิจารณาความเหมาะสมของสมาชิกกลุ่มเป็นรายบุคคล และนอกจากนี้ องค์กรที่ได้รับการรับรองยังมีอำนาจในการยื่นพยานหลักฐานต่อศาลเพื่อให้ศาลพิจารณาในหลักการเบื้องต้นถึงความเหมาะสมของการดำเนินคดี ซึ่งช่วยจำกัดขอบเขตของพยานหลักฐานให้อยู่ในระดับที่จำเป็น และลดภาระของศาล ส่งผลให้การกลั่นกรองคดีในช่วงก่อนดำเนินคดีเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

แม้ประเทศไทยจะได้บัญญัติกฎหมายว่าด้วยการดำเนินคดีแบบกลุ่ม โดยมีแม่แบบมาจากสหรัฐอเมริกา แต่การนำมาปรับใช้ไม่ได้รับมาอย่างสมบูรณ์ทุกประการ การปรับใช้แนวทางจากต่างประเทศกับในประเทศไทยอาจไม่สามารถครอบคลุมหรือรองรับปัญหาที่เกิดขึ้นในทางปฏิบัติได้อย่างครอบคลุมครบถ้วนจึงทำให้ไม่สามารถก่อให้เกิดประสิทธิภาพได้อย่างเต็มที่ โดยเฉพาะในกรณีที่กฎหมายดังกล่าวเป็นเรื่องใหม่สำหรับประเทศไทย และยังขาดความรู้ ความเข้าใจ ตลอดจนประสบการณ์ในการบังคับใช้กฎหมายอย่างเป็นระบบ ปัญหาที่เกิดขึ้นจริงในทางปฏิบัติจึงควรถูกนำมาพิจารณาอย่างรอบด้านเพื่อนำไปสู่การปรับปรุงและพัฒนาให้สอดคล้องกับบริบทของระบบกฎหมายไทย

ปัญหาความล่าช้าในการพิจารณาคำร้องขออนุญาตให้ดำเนินคดีแบบกลุ่มเกิดขึ้นจากกระบวนการไต่สวนที่ใช้ระยะเวลายาวนานเกินสมควร ส่งผลให้ศาลยังไม่สามารถมีคำสั่งรับรองคดีหรือกำหนดมาตรการคุ้มครองชั่วคราวได้อย่างทันท่วงที ช่องว่างของระยะเวลาดังกล่าวนี้อาจเกิดสิ่งนี้อาจเรียกได้ว่าเป็น “สุญญากาศทางกฎหมาย” ในการระงับหรือเยียวยาความเสียหายที่กำลังดำเนินอยู่ โดยเฉพาะในคดีที่มีความซับซ้อนในการพิสูจน์พยานหลักฐาน เช่น คดีสิ่งแวดล้อม ซึ่งความเสียหายมักมีลักษณะต่อเนื่องและส่งผลกระทบในวงกว้าง

ปัญหาดังกล่าว ไม่เพียงแต่ส่งผลกระทบต่อสิทธิในการเข้าถึงความยุติธรรมของผู้เสียหายเท่านั้น แต่ังก่อให้เกิดผลกระทบในเชิงโครงสร้างต่อระบบกระบวนการยุติธรรมโดยรวม กล่าวคือ ความล่าช้าที่เกิดขึ้นนั้นทำให้ฝ่ายบริหารเข้ามาใช้อำนาจแทรกแซงในการ

³¹ Cornell Law School, Legal Information Institute, ‘Federal Rules of Civil Procedure: Rule 16’ (Cornell Law School, 8 October 2025) <https://www.law.cornell.edu/rules/frcp/rule_16> accessed 9 October 2025.

ระงับหรือป้องกันความเสียหายที่เกิดขึ้น อันนำไปสู่ข้อสงสัยว่า กระบวนการยุติธรรมภายในประเทศได้เอื้ออำนวยให้คู่ความได้รับการคุ้มครองตามหลักกระบวนการยุติธรรมที่เป็นธรรม (Due Process of Law) อย่างเพียงพอแล้วหรือไม่

หากการดำเนินคดีแบบกลุ่มสามารถแก้ไขปัญหาลงในชั้นนี้ได้ ก็จะช่วยลดการแทรกแซงจากฝ่ายบริหารได้ อีกทั้งยังเปิดโอกาสให้ศาลใช้อำนาจในการพิจารณาคดีได้อย่างเต็มที่ อันจะส่งเสริมให้การดำเนินคดีแบบกลุ่มเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ โปร่งใส และสอดคล้องกับ หลักกระบวนการอันชอบด้วยกฎหมาย (Due Process of Law) ซึ่งเป็นพื้นฐานของการเข้าถึงความยุติธรรมในระบบกฎหมายไทย ด้วยเหตุนี้ ระยะเวลาในการพิจารณาคำร้องขออนุญาตให้ดำเนินคดีแบบกลุ่มจึงถือเป็นหัวใจสำคัญของการคุ้มครองสิทธิของผู้เสียหาย หากประเทศไทยสามารถพัฒนากระบวนการดังกล่าวให้มีความรวดเร็ว โปร่งใส และมีแนวปฏิบัติที่เป็นเอกภาพ ศาลจะสามารถทำหน้าที่เป็นกลไกหลักในการคุ้มครองสิทธิได้อย่างทันที่โดยไม่ต้องพึ่งพาการใช้อำนาจพิเศษจากฝ่ายบริหาร ซึ่งจะช่วยเสริมสร้างความชอบธรรมภายใต้ หลักนิติธรรม (Rule of Law) และยกระดับการดำเนินคดีแบบกลุ่มให้เป็นเครื่องมือสำคัญในการคุ้มครองผู้เสียหายทั้งในประเทศและในบริบทระหว่างประเทศได้อย่างมีประสิทธิภาพได้

ทั้งนี้ การพัฒนาแนวทางการพิจารณาคดีแบบกลุ่มควรมุ่งให้ศาลสามารถใช้อำนาจพิจารณาได้อย่างเต็มที่ภายใต้กรอบกฎหมาย โดยลดภาระการเสนอพยานหลักฐานที่ไม่จำเป็นในขั้นตอนการขออนุญาต และใช้แนวปฏิบัติที่มีประสิทธิภาพเช่นเดียวกับระบบของสหรัฐอเมริกาและสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี เพื่อให้ขั้นตอนในส่วนนี้มีความรวดเร็ว โปร่งใส และเป็นธรรม

5. บทสรุปและข้อเสนอแนะ

5.1 บทสรุป

การดำเนินคดีแบบกลุ่ม (Class Action) เป็นกระบวนการฟ้องคดีที่เปิดโอกาสให้ผู้เสียหายจำนวนมากสามารถ รวมสิทธิในการดำเนินคดีไว้ในกระบวนการเดียว โดยมีโจทก์ผู้แทน ซึ่งเป็นผู้เสียหายคนหนึ่งหรือหลายคนทำหน้าที่ฟ้องคดีแทนสมาชิกกลุ่มได้ ทั้งนี้ สมาชิกกลุ่มผู้เสียหายต้องเป็นบุคคลหลายคนที่มีสิทธิอย่างเดียวกันอันเนื่องมาจากข้อเท็จจริงและหลักกฎหมายเดียวกัน และมีลักษณะเฉพาะของกลุ่มเหมือนกัน แม้ว่าความเสียหายที่ได้รับอาจแตกต่างกันก็ตาม นอกจากนี้โจทก์ในฐานะผู้แทนกลุ่มต้องสามารถคุ้มครองประโยชน์ของกลุ่มได้อย่างเป็นธรรมและเพียงพอ โดยกระบวนการดังกล่าวกำหนดให้โจทก์ซึ่งเป็นสมาชิกกลุ่มต้องยื่นคำร้องพร้อมคำฟ้องต่อศาลเพื่อให้พิจารณาว่าควรอนุญาตหรือไม่อนุญาตให้ดำเนินคดีแบบ

กลุ่ม แม้ว่า การดำเนินคดีแบบกลุ่มจะบัญญัติในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งของไทย มาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2558 ก็ตาม แต่ในทางปฏิบัติยังคงมีข้อจำกัด โดยเฉพาะใน 2 ประเด็นที่ จำเป็นต้องได้รับการแก้ไข คือ การปรับปรุงเงื่อนไขผู้มีสิทธิร้องขออนุญาตให้ดำเนินคดีแบบ กลุ่มและการแก้ไขปัญหาระยะเวลาการพิจารณาคำร้องขออนุญาตให้ดำเนินคดีแบบกลุ่ม

5.2 ข้อเสนอแนะ

ในการพัฒนาบทบัญญัติกฎหมายเกี่ยวกับการดำเนินคดีแบบกลุ่ม ควรพิจารณา อย่างรอบด้านถึงความจำเป็นในการแก้ไขเพิ่มเติมหรือบัญญัติกฎหมายขึ้นใหม่ในประเด็น ไต่บ้าง ตลอดจนกำหนดแนวทางและเนื้อหาที่เหมาะสมให้สอดคล้องกับแนวคิดเรื่องสิทธิใน การเข้าถึงกระบวนการยุติธรรม ทั้งนี้ เพื่อให้การดำเนินคดีแบบกลุ่มสามารถทำหน้าที่เป็น กลไกในการคุ้มครองสิทธิของผู้เสียหายได้อย่างมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ในส่วนนี้จึงเสนอแนะ แนวทางในการพัฒนากฎหมายเป็นรายประเด็น ดังต่อไปนี้

5.2.1 ผู้มีสิทธิร้องขออนุญาตให้ดำเนินคดีแบบกลุ่ม

การพัฒนากฎหมายว่าด้วยการดำเนินคดีแบบกลุ่มของไทยควรคำนึงถึง ลักษณะและวัตถุประสงค์ของคดีที่แตกต่างกันเป็นสำคัญ ทั้งนี้ เพื่อให้กลไกทางกฎหมาย สามารถตอบสนองต่อการคุ้มครองสิทธิของผู้เสียหายได้อย่างเหมาะสมและมีประสิทธิภาพ

โดยในความแตกต่างเชิงปรัชญาดังที่กล่าวมาแล้วนั้น หากการนำกลไก ของทั้งสองระบบมาผสมผสานไว้ในกฎหมายฉบับเดียวกันนั้น โดยเฉพาะในประมวล กฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง อาจก่อให้เกิดปัญหาในการปรับใช้ในทางปฏิบัติ เนื่องจาก กฎหมายที่ตั้งอยู่บนฐานความคิดที่ต่างกันย่อมมีวัตถุประสงค์ โครงสร้าง และกลไกการ บังคับใช้ที่ไม่สอดคล้องกัน การรวมระบบที่มีปรัชญาแตกต่างกัน โดยขาดการแยกขอบเขต การใช้ให้ชัดเจน อาจนำไปสู่ภาวะที่กลไกทางกฎหมายที่ไม่สามารถบรรลุวัตถุประสงค์ของ ระบบใดระบบหนึ่งได้อย่างแท้จริง ด้วยเหตุนี้ จึงเห็นว่า การคงรูปแบบการดำเนินคดีแบบ กลุ่มตาม ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง หมวด 4 ในส่วนที่มีสิทธิร้องขออนุญาตให้ ดำเนินคดีแบบกลุ่ม ภายใต้กรอบแนวคิดของระบบกฎหมายสหรัฐอเมริกา ยังคงมีความ เหมาะสมสำหรับคดีที่ผู้เสียหายได้รับความเสียหายเป็นรายบุคคลที่สามารถระบุได้อย่าง ชัดเจน และในกรณีที่สมาชิกกลุ่มมีความพร้อมเพียงพอในการเข้าสู่กระบวนการยุติธรรม ด้วยตนเอง

ขณะเดียวกัน สำหรับคดีที่มีลักษณะซับซ้อนและเกี่ยวข้องกับประโยชน์ สาธารณะในวงกว้าง เช่น คดีสิ่งแวดล้อม เห็นควรให้มีการตรากฎหมายเฉพาะ เช่น พระราชบัญญัติการดำเนินคดีแบบกลุ่มเพื่อสาธารณประโยชน์ เพื่อรองรับแนวคิดตามแบบ ของสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี โดยให้องค์กรหรือหน่วยงานที่ได้รับการรับรองตาม กฎหมายมีอำนาจทำหน้าที่เป็นโจทก์แทนผู้เสียหาย ซึ่งจะช่วยลดภาระและขั้นตอนในการ

พิสูจน์คุณสมบัติของผู้เสียหายรายบุคคล และลดความล่าช้าในการดำเนินคดีได้ เนื่องจากสอดคล้องกับสภาพปัญหาที่สมาชิกกลุ่มส่วนใหญ่ มักขาดความรู้ ความเข้าใจและมีทรัพยากรที่จำกัด การให้อำนาจแก่หน่วยงานหรือองค์กรที่ได้รับการรับรองตามกฎหมายในการดำเนินคดีแทนสมาชิกผู้เสียหายได้นี้ จะช่วยลดความเหลื่อมล้ำในการเข้าถึงความยุติธรรม และเพิ่มศักยภาพในการต่อสู้คดีกับคู่ความที่เป็นบริษัทขนาดใหญ่มีอำนาจต่อรองสูง นอกจากนี้ยังช่วยลดต้นทุนในการดำเนินคดีโดยรวม โดยเฉพาะในกรณีที่แต่ละรายได้รับความเสียหายในมูลค่าไม่สูงนัก ซึ่งการดำเนินคดีแบบกลุ่ม โดยผ่านหน่วยงานเหล่านี้จะเพิ่มโอกาสให้ประชาชนเข้าถึงสิทธิที่ตนพึงมีพึงได้

ทั้งนี้ เพื่อให้องค์กรหรือหน่วยงานดังกล่าว สามารถดำเนินการได้อย่างมีประสิทธิภาพ ควรกำหนดให้หน่วยงานที่จะได้รับการรับรองตามกฎหมายต้องผ่านการอบรม และได้รับการเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับแนวทางปฏิบัติในการดำเนินคดีแบบกลุ่มอย่างเหมาะสมก่อนเข้าสู่ระบบการรับรองประกอบกับการสร้างองค์ความรู้และความเข้าใจให้แก่ผู้เสียหาย ทนายความ ตลอดจนเจ้าหน้าที่ในกระบวนการยุติธรรมเกี่ยวกับขั้นตอนหลักเกณฑ์ และวัตถุประสงค์ของการดำเนินคดีแบบกลุ่ม จึงเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่ง เพราะนอกจากจะช่วยให้การดำเนินคดีเป็นไปอย่างมีระบบแล้วยังส่งเสริมให้ทุกฝ่ายมีความเข้าใจตรงกันในเจตนารมณ์ของกฎหมาย อันจะนำไปสู่การใช้กระบวนการคดีแบบกลุ่มได้อย่างมีประสิทธิภาพ เป็นธรรม และเป็นการคุ้มครองสิทธิของสมาชิกกลุ่มผู้เสียหายจำนวนมากให้สามารถเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมได้อย่างเท่าเทียมและเป็นธรรมยิ่งขึ้นได้

5.2.2 ระยะเวลาการพิจารณาคำร้องขออนุญาตให้ดำเนินคดีแบบกลุ่ม

ควรมีการนำระบบบริหารจัดการคดี (Case Management) มาใช้ร่วมกับอำนาจของศาลตามมาตรา 222/11 แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง เพื่อให้การพิจารณาคำร้องขออนุญาตให้ดำเนินคดีแบบกลุ่มเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ไม่ล่าช้า และบรรลุตามวัตถุประสงค์ของกฎหมาย ทั้งนี้ ศาลควรเริ่มจากการชี้แจงหลักเกณฑ์และแนวทางการดำเนินคดีแบบกลุ่มให้คู่ความทุกฝ่ายเข้าใจตรงกันก่อนการไต่สวนเพื่อป้องกันความเข้าใจที่คลาดเคลื่อน อันจะช่วยให้การไต่สวนเป็นไปอย่างราบรื่นและรวดเร็ว³² พร้อมกันนี้ ควรส่งเสริมบทบาทเชิงรุกของศาล ในการจำกัดขอบเขตการสืบพยาน หรือแสวงหาข้อเท็จจริงเฉพาะในประเด็นที่จำเป็นต่อการพิจารณาอนุญาตให้ดำเนินคดีแบบกลุ่มเท่านั้น โดยยึดหลักว่าขั้นตอนนี้เป็นเพียงการพิจารณาอนุญาตหรือไม่อนุญาตให้ดำเนินคดีแบบกลุ่มเท่านั้นไม่ใช่การพิจารณาเนื้อหาสาระของคดีโดยตรงเพื่อหลีกเลี่ยงการยื่นพยานหลักฐานจำนวนมากเกินจำเป็น

³² สมบัติ พฤตพิงศภัก (เชิงอรรถ 25).

นอกจากนี้ ควรจัดทำคู่มือมาตรฐานการบริหารจัดการคดีแบบกลุ่ม สำหรับผู้พิพากษาและเจ้าหน้าที่ศาล เพื่อใช้เป็นแนวทางในการดำเนินกระบวนการพิจารณา และลดขั้นตอนที่ก่อให้เกิดความล่าช้า ควบคู่ไปกับการใช้อำนาจตามมาตรา 222/23 ในการเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องตรงกันแก่ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง ว่าการใช้บทบาทเชิงรุกของศาลในการบริหารจัดการคดีเป็นการปฏิบัติหน้าที่ตามกฎหมายเพื่อประโยชน์แห่งความยุติธรรมและประสิทธิภาพของกระบวนการดำเนินคดีแบบกลุ่มการที่ศาลใช้อำนาจบริหารจัดการคดีเชิงรุกดังกล่าว เป็นการปฏิบัติหน้าที่ภายใต้ขอบเขตแห่งกฎหมาย ไม่ใช่การแทรกแซงหรือเอนเอียงที่เข้าข้างคู่ความฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งหรือใช้อำนาจเกินขอบเขต